

שיר בצעני חושן משפט

(מבוססים על דברי הגמ"י בציריךסטאין)

I. טעמה א'

1. גורלך ששטודי, עמ' 29-30 ("ב"ש טוב הקרוב... ע"מ אי קצין")
2. שו"ע חו"מ סי' שפ"ח ע"ב ע"ב ("הואיל ופסע כמו שנגמאר")
3. ביאור הגמ"א, ע"מ ס"ק ת' ("ע"מ "ע"מ אי")
4. גורלך ששטודי, עמ' 36 ע"ב ע"ב

II. טעמה ב'

5. גורלך ששטודי, עמ' 60 ("מחשבת שחיה... כשונב")
6. שו"ע חו"מ סי' ע"ב ע"ב ("שישחידון קצין")
7. שו"ע חו"מ סי' שפ"ג ע"ב ("דברי המחבר")
8. גורלך ששטודי, עמ' 61-62 ("נצח'ו ו'אחידים... קצין ו'רנה, קצין... ו'צ"א")

III. טעמה ג'

9. גורלך ששטודי, עמ' 66-67 ("מחשבת בהחור... שניפ"ע")
10. שו"ע חו"מ סי' ג"ה ע"ב ("המניח... צמחון בפכ"י"), ע"ב ב' ("הנח... פטור על שגורמ")

IV. טעמה ד'

11. גורלך ששטודי, עמ' 70 ("שמחון... צמחון טמון")
12. שו"ע חו"מ סי' ר"ב ע"ב, ו'אח"כ ע"מ ס"ק י'
13. חכמת ישראל, ע"מ ("ע"מ "ונכון בספרט")

V. טעמה ה'

14. גורלך ששטודי, עמ' 183 ("ראובן... צמחון ראובן")
15. רמ"א, חו"מ סי' טפ"ו ("סופר שפ"ב טמון... צמחון קצין")
16. אנציקלופדיה לעמוסות כ"ח ע"ב ע"ב ("יש מחמירטא... גמחון ע"ב")
17. שו"ע חו"מ סי' ש"פ ע"ב ("כיון שחמ"א... ע"מ טמון פ"ב")
18. גורלך ששטודי, עמ' 184 ("ונכח טיש... קצין אנפ"ת")

VI. טעמה ו'

19. גורלך ששטודי, עמ' 114-115 ("וע"מ... צמחון ב' וע"מ ע"ב")
20. גורלך ששטודי, עמ' 115-116 ("אמרת... ש"ח הממון")

21. מה גבא מצויא כרוז-כו. (משנהו "מצוא... הרי אלו שם" "גבא... דשגך ספי");
וכ"י שם פ"ג דשגך ספי

22. כח"פ, פסק ס"ז מנהל אג"ת ואבידה ה"ז ז ("מצוא מטון -- בקרמוניו דה"ה), ה"ה

23. גיטת שטודי, דף 118-119 ("מנהל דפני -- בתקן מצוא"), וט"ז דה"ה #2 ("מצוא")

שאלה

מעשה שהיה כך היה.

בישוב הקרוב למידן דרה אלמנה זקנה בבית ישן. מידי שנה נוהגת היא להשכיר ביתה בפרס זים ל"ג בעומר. והנה, באחת השנים הגיעה משפחה ממרכז הארץ, אשר ביקשה לשכור את הבית למשך שבוע ימים. בעלת הדידה הסכימה, ועובה את ביתה במועד שנקבע.

באחד הימים החליטו בני המשפחה לצאת לטיול בצפון. כאשר שבו בשעת לילה מאוחרת פתחו את דלת הבית, ומיד שבו לאחוריהם מחמת הריח הנורא ששרר במקום. האב נטל אחריות, נכנס פנימה וגילה כי שמקור הצחנה הגיע מעוף גדול (של בעלת הבית) שאוכסן במקפיא (פריזר) שנתרן משך כל היום פתוח. התברר כי בשעה שנטלו את בקבוקי השתייה הקרים, שבחו לסגור את דלת המקפיא... בלא אומר ודברים הכניס האב את העוף לשקית ורץ להשליכו לאשפה.

כמובן שלמחרת רכשו עוף חדש עבור בעלת הבית.

ככלות מועד השכירות הניח האב את התשלום על השולחן בצידוף מכתב הוקרה, ויצאה המשפחה לדרך. בבוקלך הטיעה לפתע צלצל הפלאפון. מאחורי הקו נשמע קולה הרועם של בעלת הבית: "פושעים! גנבים! חזרו מיד... גלתם את כל ממזני וברחתם..." מה התברר? אותה אלמנה בחרה במקום מקורי ביותר להסמין בו את ממונה - בתוך העוף הקפוא... העוף שהסריח והושלך לפה היה בעצם ה'כספת' של בעלת הבית. ומשנכתה בעלת הבית שהעוף אינו - פתחה בזעקות שבר.

כל כספה הסתכם ב-\$20,000, וכעת תובעת אותם בחזרה. לעומתה טוען אב המשפחה שלא העלה על דעתו שמאן שהוא ישמור את כספו במקום שכזה.

עם מי הדין?

2) טו"ז חו"מ סי' ט"ח

א. א. המזיקא ממון חברו (א) ואינו (א) יודע מה הניזק נשבע הניזק ונמלג. כיצד לקח כיום חברו (ב) [ב] והשייכו למים [ג] אולאש [ג] או שמסרו ליד אגס ואבר בעל הכיס אומר. וחובים היה מלא המזיק אומר איני יודע כמה היה בו [ד] שמא עפר או רבן היה מלא הרי הניזק נשבע [ה] בנקיפת הפין ונטול יהוא שימשען רברים שהוא אמר בהם (ג) או אמר להפקוד [ג] אצל [ד] חרובן להניחם בכיס וכיוצא בזה. (לחייב נשק אם כוח סכנתו מקרי דרכו פקד וכל כיוצא בה) (מדרש פ' הטעם) ג"כ [ג] אבל אם אין דרכם להניחם בבלי זה (ד) והוא [ד] פשע בעצמו [פ] (ופסוק מהניק) כיצד (ה) הרי שחטף [ה] חמט או סל מלאים ומחופים והשליכם לים או שרפם ומען הניזק שמרגליות היו בתוכה (ו) אינו נאמן (ח"פ דמ"ט) כיו שדים סגור כס פסור הוסיף נמסר כמו שכתבתי

4) גויא טעטע 36

לסיכום:

א. נראה שלא ניתן לחייב את המזיק, אף שבמו דיו תפס את העוף המצחן על רבבות הדולרים שבתוכו והשליכם באשפה, זאת מאחר שאדם שהזיק הפך מסויים ולא העלה על דעתו שצפון בתוכו דבר יקר ערך - פסור מלשלם. והוא הדין לגידן דידן, שברור כשמש שאין דרכם של הבריות להשתמש בעוף ככספת, ולכן יש לפסור את משליך העוף לאשפה.

ב. במקרה שהביא בעלת הבית עדים שיעידו אחות הדולרים שהיו טמונים בעוף - באנו למחלוקת רבותיה הפוסקים המזכרת לעיל - האם יש לחייב את המזיק במקום שיש עדות המאמת את טענת הניזק. ויחכן שיזכר לטעון המזיק קים ל' כשיטת החוספות הרה"א, ולהשאיר את הממון בידי, שהרי המציא מתביר עליו הראיה'. וצ"ע.

3) ביאור הגר"א, חו"מ סי' ט"ח

[ט] כוח פלג נמנו. נראה ש"ס כוח וז"ל כרו זה ספק ולמ"ס סת"ס שזעם לרמ"ס דוקא כוללכא עניינ' וכו' למטעם אינו לחלו וז"ל ככ"ס וי"א כו' וכוח דמ' חו"מ ס"ס ז"ס מ'.

6) טו"ז חו"מ סי' ט"ז

א. יכול אדם לעשות דין לעצמו א [ט] אם רואה שלו ביד אחר שזנכו יכול לקחתו מידו ואם האחר עומד כנגדו [ב] יכול להכותו עד שיניחו (א) [ג] (ס' לא יכול לנגול כנגדו (ס' (ס' (ס' [ד] - אפי' הוא דבר שאין בו הפסד (ב) אם ימתן עד שיעמידנו בדין

7) טו"ז חו"מ סי' ט"ז

ב. ישור שעלה על גב שורג להורגו [ג] ברשות הניזק שהוא בעל התחנות דבין שהיה תם בין שהיה מועד ובא בעל התחנות ה' ושמשאת שורג להצילו ונפל עליו ומת הרי זה פסור ידחפול עליו ומת ואם היה יכול [ב] לשוממו ולא שמשו (ב) הרי [ג] חייב ואם לא היה יכול לשוממו הרי זה פסור.

8) גויא טעטע 61-62

נמצינו למידים, כי נהג כשורה אותו יהודי שהזמין את המוניות, שהרי נפסק שעושה אדם דין לעצמו. במה דברים אמורים? באופן ששולח את הנהגים לסיבה הקרובה, אך, נראה שאין לו לשלחם למקום מרוחק, שכן אין הדבר נצרך לצורך הצלתו.

והנה, נידון דידן עוסק באופן שהתנה בעל הרכב את רכבו בקרבת תחנת המוניות, במקום שרשאי להתנות בו, אולם יש עדיין לדון במקרה בו החנה במפרץ התנה השייך לתחנה - שם בודאי אין לו רשות להתנות, ואם כן אולי אינו יכול לעשות דין לעצמו - וכאשר עשה כן יעשה לו, גמולו ישוב בראשו. (אלא שאף כאן לא מסתבר שיתירו אותו במצב זה לזמן רב), וצ"ע.

5) גויא טעטע 60

מוניות חסמו את רכבו והתקשר להזמינם

שאלה

מעשה שהיה ביהודי שמהר להפילה מנתה, אלא שלא מצא מקום חניה לבסוף החנה את רכבו במפרץ החניה הסמוך לתחנת המוניות שממול בית הכנסת.

כעבור זמן קצר יצא מבית הכנסת וכשהגיע לרכבו הופתע לגלות כי שתי מוניות חוסמות את רכבו מכל צד. ניגש מיד לתחנה, וביקש בנימוס מנהגי המוניות שיפנו את רכבו.

הנהגים לא הגיבו! חזר ודרש שנית - אך שוב התעלמו הנהגים. רק לאוור שהתחנן בפניהם, משכו הנהגים בכתפם, ואמר לו: "אנו בעיצומו של משחק השש-בש, אל תפריע!!!"

לפתע עלה רעיון מבריק במוחו של בעל הרכב. מה עשה? התקשר לתחנת המוניות והחל 'להזמין' מוניות 'ספייש' לכל הסביבה... זיגקו הנהגים ממקומם, ובתוך מספר שניות פנו המוניות שסבבו את הרכב...

האם נהג בעל הרכב כשורה?

נכנס לחדר חבריו כדי להקיצו משנתו ודרך על משקפיו

שאלה

מעשה בבחור שביקש מחבירו שיעירו משנתו לפנות בוקר. נכנס חבריו לחדרו, התקרב למיטתו, והנה מרגיש הוא בדבר המתסרק תחת גול... התברר שדרך בשוגג על משקפיו של חברו שהיו מונחות למרגלות המיטה!...

האם חייב לשלם לחבירו עבור המשקפים שניפץ?

10 טו"ז חו"מ סי' קמ"א

א) ה' המניח את הכד ברה"ד, ובא אחר ונתקל בו, ושברו כפזר: שאין דרך בני אדם להחבונן בדרוכים ואם הוזק בו בעל הכד חייב ואפי' הפקיר הכד: שכל המפקיר נזקין ברבר שאין לו רשות לעשות מתחלה. חייב:
ב) ה' הניח הכד במקום שיש לו רשות להניחו כמו א' במקו' פניו שלפני בית הכד ובא אחר ונתקל בו כ' ושברו חייב כ' [ה] ואם הוזק בו הכהלך בעל הכד פטור * מפני שהו' לו להסתכל [ג] ואם היתה אפי' [ו] או שמילא א' כל [א] הדרך נדיכפסור על שבירתו]

12 טו"ז חו"מ סי' קמ"א

ג) [א] המוכר לחבירו [ה] קרקע או עבד או בהמה או שאר ממלמלין ומצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח מחזירו אפי' לאחר כמה שנים שזה מקח טעות הוא והוא שלא ישתמש במקחו אחר שידע במום [ו] א' אכל [ז] אם נשתמש בו אחר שראה המום היו מחל ואינו יכול לחזור:

נ"ט ע"ז (קט)

הביא עניים למסעדה ומכרה במרמה

שאלה

שמעון הוא בעל מסעדה בדרום הארץ. המסעדה שלו נמצאת במקום שמעטים עוברים בו. מטעב הדברים הפסיד ממון רב, ורצה למוכרה, אלא שכל קונה שהגיע הבחין שזה עסק שלא ניתן להפיק ממנו רווחים, והדיר רגליו מהמקום.

ויהי היום והנה שמעון רעיון מבריק. מה עשה? הלך לבית התמחוי המקומי, והכריז בפני כל העניים שמבן הוא לספק לכל עני שבוא למסעדו שלש ארוחות ביום חינם אין כסף. כמו כן דאג לפרסם בעיתון המקומי מודעה גדולה אודות המסעדה העומדת למכירה. בתוך זמן קצר לאתר פרסום המודעה הגיע יהודי לבחון את המקום, וראה שכבר בבוקר המסעדה מלאה מפה לפה. הגיע בצורה יחיד, ושוב המסעדה שוקקת אדם, וכן בערב. החליט אותו יהודי לקפוץ על המציאה ורכש את המסעדה במיטב כספו.

הנהגה למחרת גמיע אותו קונה לעסקו החדש שמת וסוב לב, אך להפתעתו מגלה שהמסעדה ריקה, ממתין הוא במשך כמה שעות ורגל אדם כלל לא עוברת במקום... יושב אותו קונה ותוהה, רק אתמול היתה המסעדה מלאה בבני אדם, כיצד אפוא אף אדם לא הגיע היום, הרי אין היום תענית! דרש וחקר ולבסוף עלה על התרומה. וכעת תובע את כספו בחזרה.

עם מי הדין? האם אכן מכירה זו נחשבת למקח טעות?

י' אבל אם נשמתם כו'... ופי' האם חייב דבר שהלוקח יכול לטעמו לאנכר קנון טעוין לנסות ולטעמו ולא הקפיד לנסות כן וסמוך מכר לו כמס' א'נו חזר כ"כ טעמ' טס :

13 חכ"מ שאלה (קט)

שע"י ג, אבל אם נשמתם בו וכו'. ג"כ ע' בסמ"ע ת"ש כמס' סמ"ט דבר סיני לנסותו לאלתר ולטעמו וכו'. כלפני דכ"י דוקא דבר שזוהי בו שכיח כגון ניון דשכיח טעמ' נעטס חומץ או נרות לזכ"ה כ"י כמס' לכן כוס סו"ל לחסיק הדממה ולנסותו וכלל דבר שאין סו"ל בו כזוהי וטעמות לא סו"ל לחסוקי' הדממה כלל טעמ' בו זיוף לנסותו כל כס"ג כ"י מקח טעות ל"ג שנוצ' לו ס' כטעמו ז"ב ונכון בסכרף.

14 גויגן שטעטלע, זא 183

מוכר שיעץ לקונה שיכניס את האתרוג למיקרוגל

שאלה

ראובן הוא יהודי ירא שמים ותמים. בערב חג הסוכות קנה אתרוג מהדרר אצל סוחר אתרוגים, ושילם עבורו במיטב כספו.

כשפתח את הקופסה גילה שהאתרוג כולו ירוק. ביקש להחליפו, אולם המוכר סירב וטען שאתרוג זה כשר (שהרי אינו ירוק ככרתי). ביקש ראובן מהסוחר שלפחות יאמר לו כיצד מבשילים את האתרוג שהיה צהוב, השיב לו המוכר: "הכניס אותו למיקרוגל, ותשאר אותו שם חמש דקות עד שיתבשל!" הדברים נאמרו כמובן מתוך בדיחות הדעת, אך ראובן לא ידע מה זה מיקרוגל וחשב שהאתרוג יצהיב שם. ובגס לשכחו וביקשו שיכניס את האתרוג לחמש דקות לתוך המיקרוגל, וכעבור חמש דקות יצא האתרוג שחור כפחם.

ראובן תובע כעת מהסוחר שישב לו את דמי האתרוג, כי עליו סמך ועל פיו הכניס את האתרוג לחגור וגשרף. האם יש מקום להביעת ראובן?

15 רמ"א, חו"מ סי' טפ"ו

ט) סופר שנתפס עמר וכזב (ג) מנה נזקום מנחיס או המזיק לנכרו צדמו טיען לו ח (כא) או (כב) שלס ה) סמח"י [יד] סמ"ג שלס סיה לו להחזיר (כג) כולס פטורים דלל ה"י אלל [טו] נמצל כניחוק

21

הביא עניים למסעדה ומכרה במרמה

שאלה

שמעון הוא בעל מסעדה בדרום הארץ. המסעדה שלו נמצאת במקום שמעטים עוברים בו. מטעב הדברים הפסיד ממון רב, ורצה למוכרה, אלא שכל קונה שהגיע הבחין שזה עסק שלא ניתן להפיק ממנו רווחים, והדיר רגליו מהמקום.

ויהי היום והנה שמעון רעיון מבריק. מה עשה? הלך לבית התמחוי המקומי, והכריז בפני כל העניים שמבן הוא לספק לכל עני שבוא למסעדו שלש ארוחות ביום חינם אין כסף. כמו כן דאג לפרסם בעיתון המקומי מודעה גדולה אודות המסעדה העומדת למכירה. בתוך זמן קצר לאתר פרסום המודעה הגיע יהודי לבחון את המקום, וראה שכבר בבוקר המסעדה מלאה מפה לפה. הגיע בצורה יחיד, ושוב המסעדה שוקקת אדם, וכן בערב. החליט אותו יהודי לקפוץ על המציאה ורכש את המסעדה במיטב כספו.

הנהגה למחרת גמיע אותו קונה לעסקו החדש שמת וסוב לב, אך להפתעתו מגלה שהמסעדה ריקה, ממתין הוא במשך כמה שעות ורגל אדם כלל לא עוברת במקום... יושב אותו קונה ותוהה, רק אתמול היתה המסעדה מלאה בבני אדם, כיצד אפוא אף אדם לא הגיע היום, הרי אין היום תענית! דרש וחקר ולבסוף עלה על התרומה. וכעת תובע את כספו בחזרה.

עם מי הדין? האם אכן מכירה זו נחשבת למקח טעות?

16 א' נצ"ק חו"מ סי' קמ"א

יש מהגרמא כנוקין, שאף על פי שפטור בדיני אדם חייב בדיני שמים, והם: השולח את הבערה ביד חרש שומה וקטן...; העותן עם המות לפני בהמת חברו...; המורץ נדר בפני בהמת חברו...; הכופף קמתו של חברו בפני הדליקה...; המכסה קמתו של חברו בפני האש ועשאה סמוך באש...; המכביעת את חברו...; המשסה כלבו של חברו בחברו... ויש מהם שפטור עליהם אף בידי שמים, והוא שאין כוונתו כלל להזיק, כי הוא יודע תעלומות כ"ב.

17 טו"ז חו"מ סי' ט"ז

א) א) האומר לחבירו קרע את כסותי שבר את כרי ע"מ שאתה פטור א' ה"י [א] פטור [ב] (ו"ל אפי' לא י"ל לפטור כפי' אלל סמ"ל דברים כמסמ"ו כן בגין סמ"ל כדו. כ"י ו"ל סמוך ט"מ לפטור ו"ל סמוך ל"ג ב' י' לו לומר דכמס' קאמר לו וסמ"ל) פור ס"ב כמס' סמ"ט) כ' ואם לא אמר לי ע"מ שאתה פטור ה"י חייב ג' אע"פ שהדשהו [ב] להשחית בדי' כשכאן הכלים יודו תחל בתורת [ג] שמיר' כגון שהיו שאוליסאו מופקדים אצלו ד' אבל אם לא באולידו בתורת שמיר' [ד] וי"ן שאמר לו ג' קח כלו זה ושברו בגד זה וקרעו ועשה כן ה"י פטור אע"פ שלא אמר לו ע"מ שאתה פטור

184 גויגן שטעטלע, זא 184

18

ונראה שיש מקום לחייב את השכן בתשלום הפסד האתרוג, כי איך עשה שטות כזאת והכניס אתרוג למיקרוגל לחמש דקות, הוא היה צריך להעלות על דעתו את ההשלכות למעשה, אולם יעוין בשולחן ערוך הושן משפט סימן שפ"א שמבואר שם שהנותן כסותו או כדו לחבירו ואומר לו קרע את כסותי, שבור את כדו, ועשה כן חבירו, הדין הוא שפטור (ורק שבאו לידו בתורת שמירה חייב). אך יותר נראה שבכל זאת חייב השכן, שהרי אותו יהודי תמים לא ידע כלל מה יעלה בגורלו של האתרוג, לפיכך נחשב השכן למוזיק. מה שאין כן בגידון השולחן ערוך שמבקש הבעלים לחברו שיקרא כסותו וידע אודות הנזק, ולכן 'איתו דאזיק אנפשיה'.

שאלה

יענקל'ה הוא יהודי חיי דוחק ומתפרנס כדי צרכיו. ויהי היום, בפרוט תג הפסח, והתקלקלה מכותה הכביסה שבביתו.

יענקל'ה התקשר לחבירו הטכנאי, והתחנן שיגיע בהקדם האפשרי. הטכנאי הגיע, אלא שלא היה איש מבשר טוב, הוא הבהיר ליענקל'ה שעבר על המכונה הקלה והיא יצאה מכלל שימוש, "עליכם לרכוש מכונה חדשה", הפטיר הטכנאי.

יענקל'ה לא ידע את נפשו מרוב צער. יצא לרחוב, והחל מתהלך ופונה אל הקב"ה, "ריבוננו של עולם, לו היה לי כמה אלפי שקלים מאיזה מקום למימון מכותה הכביסה, אנא רחם עלי...". והנה תוך כדי הדברים נפלם עליו שטרות דולרים מן השמיים!!!

יענקל'ה נתקף בהלם. שיפסף את עיניו וגילה שאכן מדובר בדולרים אמיתיים. רכן על המדרכה והחל אוסף את השטרות שירדו כמטר משמיים.

אלא שכאשר התבונן בלפי מעלה התברר לו שאין זה 'שפע משמיים' פשוט מאד עמדה זקנה על המרפסת וניערה ספרים ישנים, על מנת לנקותם לפסח. תוך כדי ההכאה על הספרים היא מוזממת לה להנאתה איזו נעימה, ואינה מבחינה בהנהגה הרב שמאבדת בדיים, השטרות לא נפלו אלא מאותם ספרים, הם פשוט היו טמונים בתוכם.*

הביט יענקל'ה על השטרות הרבים שבידו, וחרהר בלבו, "כעת יש לי כסף לא רק עבור מכותה כביסה אלא אף בשביל תנות למכותה כביסה...".

אולם כיהודי כשר ויודא שמיים החליט שאינו שולח יד במסמך שאינו שלו, והחל עולה במדרגות לעבר בית הזקנה. הקיש בולת, היא נפתחה ובפתח ניצב זקן עזבני. "מה אתה רוצה, הא?" שאל הזקן. יענקל'ה הבהיר לו שפשוט בא כדי להשיב להם את הכסף שנפל מהספרים. זקן זה כבר לא שומע טוב, רק את המילה 'כסף' הצליח לשמוע. אמר לו בעל הבית להמתין רגע, וחזר עם מטבע של 5 שקלים... (הוא חשב שמדובר בקבוצ). יענקל'ה המשיך לנסות להסביר לו, ואילו הזקן החל להתרגז, "לא לימדו אותך שמה שנותנים לך תיקח ותלך, חצוף שכמוך!!!"

לשמע הצעקות הגיעה אשתו. יענקל'ה סיפר לה שיש בידו דולרים מהספרים שאך לפני כמה רגעים ניערה. "דולרים?" תמחה הגברת, "לא! לנו אין כלל כסף, בעלי תמיד היה תפרן, הלואי והיו לו כמה לירות לשים בספרים."

ממש תעלומה!

יענקל'ה כבר החל לחשוב שאכן הכסף גשלו לו מן השמיים, אלא שלפתע מכרה הזקנה - "אה!אה! - זה כנראה מהספרים של שמע'ר'ל החבר של בעלי מפולין. הוא היה שכנעו ולפני חודשיים נפטר כשהוא ערירי. החלטת להיות והוא היה התברותא של בעלי ספריו יעברו אלינו, כנראה שאלו הדולרים שהוא התביא". הזקנה הוסיפה: "טוב תביא את הכסף ותודה רבה לך...".

יענקל'ה שומע את הדברים וחושב בלבו שבאמת זכה הוא במתנה משמיים, שהרי הכסף אינו שייך לאותם זקנים, הם מעולם לא ידעו עליו. לפיכך אמר לזקנה שאינו מוכן לזוטר אפילו על פרסיה, ומציאה זו שייכת לו... כמובן שהתפתח במקום וכוח טוער.

ועתה עלינו לשאול: למי שייך הכסף? האם אכן זכה בו יענקל'ה?

כיצד # 2 = (90, 96 118)

2. ואולי אפשר לטעון שמאחר וכעת בעל הבית מבצע שיפוצים וכונתו להפוך ולייצב יסודות ביתו, אם כן אין המציאה נחשבת לאבדנה ממנו, שכן עומד הוא לגלותה (ויעוין בלשון הרמב"ם לעיל). וצ"ע.

למי שייך המטמון שנתגלה במהלך השיפוצים?

אברהם הוא יהודי הדר בבית ישן בעיר יפו. לאחר כמה שנים החליטו הוא ורעייתו לעבור לדירה מרווחת יותר. את ביתו הישן מכר ליהודי בשם יצחק. כאשר נכנס יצחק לביתו החדש הפץ היה להרחיב את ביתו. תחילה הזמין טרקטוריסט על מנת להפוך בקרקע ולהעמיד יסודות.

והנה במהלך עבודתו מגלה הפועל בתוככי הקרקע מצבור אדיר של מטבעות זהב עתיקי יומין. ניכר היה שהוטמנו שם לפני שנים רבות.

"הפכתי בן רגע למיליונר", צהל הפועל המאושר. אלא שלפתע הופיע בעל הבית והבחין באוצר הגדול שהיה טמון בחצרו. כמובן שמיד עט על השלל, אך טען הפועל שאין לו כל זכות באוצר זה, הוא זה שמצא את הדינרים עמוק באדמה, ובעל הבית לעולם לא היה יכול להגיע לשם ולגלותו.

בתנאים השמועה המרעושה עשתה לה כנפיים ומטבע הדברים הגיעה אף לאוזנו של מוכר הדירה - אברהם, וחיש מהר תבע להעביר את המטמון לידי! נמצא, שכל שלשת הנוגעים בדבר: פועל הבנייה, יצחק ואברהם תובעים את הממון לידם...

עם מי הדין? למי באמת שייך המטמון?

21) האם נמצא כסף? כ"ג - כ"ו

יהודי אחד שחזר מברכה בביתו החדש מצא תחתיו מטמון של מטבעות זהב וכתובות. מטמון זה נמצא במהלך שיפוץ ביתו. הוא חשד שיש בו מטבעות זהב, אך לא ידע לומר לו של אמורים הן אמורים מצעני ישראל לא צריכה להיות שייך טפי... (90)

השאלה עולה: האם נמצא כסף? כ"ג - כ"ו

22) האם נמצא מטמון? כ"ג - כ"ו

אברהם נמצא מטמון בלבו. הוא חשד שיש בו מטבעות זהב, אך לא ידע לומר לו של אמורים הן אמורים מצעני ישראל לא צריכה להיות שייך טפי... (90)

הוא חשד שיש בו מטבעות זהב, אך לא ידע לומר לו של אמורים הן אמורים מצעני ישראל לא צריכה להיות שייך טפי... (90)

23) האם נמצא מטמון? כ"ג - כ"ו

מעתה הודך סלולה לתשובה על שאלותינו:

בנוגע לשאלה הראשונה, לכאורה מסתבר שעל מוצא הדולרים להשיבם לבעלי הספרים, מכיון שקיים סיכו שאדם יפתח פעם את ספריו ללמוד בהם או לנקותם, וימצא את הטמון בתוכם, הלכך הממון נקנה לבעל הבית בקנין חצר.

ובאשר למקרה השני, יתכן ושייך המטמון האדיר למוצא - בעל הטרקטור, שכן סביר להניח כי עין אדם לא תשזפנו לעולם, ודומה הדבר למוצא בגל ובכותל ישן, כאמור לעיל.

ויש לצייין שבמדינת ויביא המוכר ראה ברורה שאבותיו הם שהטמינו את הזהב, למשל כשטבעם של המטבעות הוכיח כי נטבעו מזה חמישים שנה לערך, ומוכיח המוכר שבית זה היה בחזקת אבותיו זה מאה שנה, או אז יכול לטעון שהמטמון שייך לו, שירשו מאבותיו, ואת הבית מכר ולא את האוצר שירש. וכאשר אין לו ראיה, הדין הוא 'המוציא מחביו עליו הראיה', ונשאר הממון בחזקת המוצא